

ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ СТАРОСТИ СТАРОСТИНСЬКОГО ОКРУГУ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Поляруш-Сафроненко Світлана Олександрівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
конституційного права та теоретико-правових дисциплін*

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Київської обл. Україна

Стаття присвячена аналізу прав і обов'язки старости та іншим питанням, пов'язаним з діяльністю старости старостинського округу міської територіальної громади. Нормативною базою дослідження є аналіз законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» тощо. Як виборна посадова особа місцевого самоврядування, що представляє інтереси села (сіл), селищ, які входять до відповідного старостинського округу, староста в межах своєї компетенції здійснює суб'єктивні права і юридичні обов'язки, дослідженню яких і присвячена доповідь.

В умовах децентралізації добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та добровільне приєднання до об'єднаних територіальних громад потребує забезпечення певних інтересів жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради, що покладається на старост відповідних старостинських округів. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», деякі інші закони України визначають порядок організації роботи старости, що деталізується у відповідних положеннях про старост села, сіл, селищ об'єднаних територіальних громад відповідних рад. Метою дослідження даної статті є права і обов'язки старости старостинського округу міської територіальної громади. Для досягнення поставленої мети слід вирішити такі завдання:

а) проаналізувати існуючі наукові роботи окремих авторів по предмету

дослідження та нормативно-правові акти, які регулюють повноваження старости; б) сформулювати ознаки і дати визначення прав і обов'язків старости старостинського округу міської територіальної громади; в) охарактеризувати права та обов'язки старост; г) запропонувати висновки і рекомендації по результатам дослідження.

Староста об'єднаної територіальної громади є виборною посадовою особою місцевого самоврядування. Наукові дослідження та діюче законодавство визначають права і обов'язки старости, порядок його обрання та припинення повноважень, порядок звітування, відповідальність та інші питання, пов'язані з його діяльністю [1]. Серед наукових досліджень слід звернути увагу на актуальні проблеми муніципальної реформи. Так, М. Воронов та І. Воронова вважають, що під час воєнного стану існує ситуаційна обмеженість процесу продовження муніципальної реформи. Український парламент має продовжувати свою системну законотворчу діяльність у сфері місцевого самоврядування в умовах воєнного стану на території України, насамперед щодо вдосконалення механізмів місцевої демократії, а також покращення відкритості та прозорості діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування, спрощення процедури прийняття кадрових рішень щодо посад в органах місцевого самоврядування, посад керівників суб'єктів комунального сектору економіки тощо [2, с. 130-131].

Отже, на нашу думку, позиція авторів щодо удосконалення законодавства з кадрових питань торкається і удосконалення правових норм, які регулюють права та обов'язки старост у старостинських округах.

Я. Журавель, Ю. Оніщик досліджують питання реалізації конституційних соціальних прав в умовах утворення об'єднаних територіальних громад. Вони роблять висновки, що до конституційних соціальних прав, які реалізуються ОТГ, можна віднести право на страйк, соціальний захист, на житло, достатній життєвий рівень, на охорону здоров'я, медичну допомогу. ОТГ мають повноваження щодо реалізації конституційних прав, які можна поділити на власні та делеговані. Діяльність

ОТГ щодо забезпечення соціальних прав людини може здійснюватися за такими напрямками: 1) створення умов для реалізації цих прав (нормативних, організаційних); 2) надання громадянам певних соціальних благ; 3) контроль за використанням соціальних благ громадянами [3, с.214-215].

Отже, вищеназвані автори пропонують доповнити статтю 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року частиною 3 такого змісту: «Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють контроль за цільовим використанням наданих у межах повноважень коштів». На нашу думку, доповнення слід сформулювати таким чином: «Виконавчі органи та посадові особи сільських, селищних, міських рад здійснюють контроль за цільовим використанням наданих у межах повноважень коштів, включаючи реалізацію прав і обов'язків старости».

А. Павлюк підкреслює, що в умовах децентралізації владних відносин в державі, актуальними постають дослідження складних суспільних систем, які функціонують на основі прийняття колективних рішень і здійснення колективних дій. Це вимагає вивчення передумов здійснення ефективного управління суспільними ресурсами на місцевому рівні. Відповідно до закону, добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст має здійснюватися із дотриманням таких умов: а) одна об'єднана громада – один представницький орган місцевого самоврядування; б) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, її межі визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися; в) об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області, можливе об'єднання в одну громаду існуючих територіальних громад сусідніх районів однієї області; г) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади; г) якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до

об'єднання; д) адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт з розвинутою інфраструктурою та розташований найближче до її географічного центру; е) органи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади є правонаступниками активів і зобов'язань органів місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися [4, с. 35].

Отже, об'єднана територіальна громада (ОТГ) має адміністративний центр, в якому є виконавчий комітет до якого входять старости окремих ОТД, що мають власні права та обов'язки.

Стаття 54¹ Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплює повноваження старости, а саме: 1) представляє інтереси жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради; 2) сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування; 3) бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища; 4) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб; 5) здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту [1].

На нашу думку, слід п. 5 названої статті доповнити таким чином: «здійснює інші права та обов'язки і далі по тексту.

Отже, діючий закон закріплює, що конкретизація прав та обов'язків старости конкретного старостинського округу визначаються відповідним Положенням.

Староста здійснює певні права та обов'язки передбачені відповідним Положенням, а саме створює умови для жителів старостинського округу щодо реалізації ними конституційних прав і свобод та виконання конституційних обов'язків. Староста: а) бере участь у пленарних засіданнях

відповідної ради, засіданнях її постійних комісій та засіданнях виконавчого комітету названої ради; б) має право на гарантований виступ у названих органах з питань, що стосуються інтересів жителів відповідного округу; в) сприяє жителям відповідного старостинського округу у підготовці та поданні відповідних документів до зазначених органів; г) за рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради може надавати адміністративні послуги, виконувати окремі завдання адміністратора центру надання адміністративних послуг; ґ) бере участь в організації виконання рішень відповідної ради, її виконавчого комітету, розпоряджень відповідного голови ради на території старостинського округу та у здійсненні контролю за їх виконанням; д) приймає участь у підготовці пропозицій до проекту місцевого бюджету в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного старостинського округу; е) бере участь у підготовці проектів рішень відповідної ради, що стосуються майна територіальної громади, розташованого на території його старостинського округу; є) приймає участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостинського округу; ж) сприяє утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої демократії громадян відповідного старостинського округу у вирішенні питань місцевого значення; л) здійснює інші повноваження, визначені законами України [5].

Отже, на підставі діючого закону повноваження старости старостинського округу деталізуються в відповідному Положенні.

Забезпечення прав людини на території старостинського округу входить до обов'язків старости. Зміст такого забезпечення включає: а) створення старостою сприятливих умов для реалізації жителями певного старостинського округу конституційних прав і свобод; б) обов'язки старости щодо охорони і захисту прав і свобод жителів відповідного старостинського округу; в) діяльність старости спрямована на відновлення порушеного права

та відшкодування спричинених збитків. На старосту покладається обов'язок діяти в інтересах жителів відповідного старостинського округу у виконавчих органах відповідної ради. Це зобов'язує його створювати відповідні умови для жителів старостинського округу щодо реалізації ними конституційних прав і свобод та виконання конституційних обов'язків [6].

Отже, староста старостинського округу зобов'язаний забезпечувати жителям старостинського округу відповідні умови для реалізації їх конституційних прав, охороняти і захищати названі права та діяти по відновленню порушених прав і свобод.

Відповідно до діючого законодавства України місцева рада ОТГ визначає перелік сіл, селищ, в яких має обиратися староста на строк повноважень місцевої ради. Своїм рішенням місцева рада, виходячи з власних організаційних, фінансових та матеріальних можливостей, визначає кількість старост, які будуть обрані в ОТГ, та відповідні території ОТГ, на яких старости будуть реалізовувати свої права та виконувати обов'язки. Частина території ОТГ, на якій староста реалізовує свої права та виконує обов'язки, може складатись як з одного населеного пункту, так і з декількох, жителі яких мають право обирати відповідного старосту [7].

Отже, діюче законодавство закріплює частину території ОТГ, де староста може реалізувати свої права та обов'язки.

Підсумовуючи досліджені наукові праці авторів та нормативно-правові акти, які регулюють повноваження старости можна запропонувати ознаки та сформулювати визначення прав і обов'язків старости старостинського округу міської територіальної громади. До названих ознак слід віднести: а) можливі і необхідні моделі поведінки старости; б) закріплені в міжнародному і національному законодавстві; в) частина території ОТГ; г) старостинський округ, що включає в себе один чи декілька населених пунктів; г) староста забезпечує права та обов'язки жителям старостинського округу.

Характеризуючи вищеперераховані ознаки слід докладніше зупинитися на деяких із них. Так, можлива модель поведінки старости передбачає

здійснення прав і свобод фізичної особи. Необхідна поведінка старости включає здійснення ним обов'язків [8]. Міжнародні і національні норми діючого законодавства регулюють на частині території ОТГ діяльність старости старостинського округу, що включає в себе один чи декілька населених пунктів який забезпечує права та обов'язки жителям старостинського округу.

Таким чином, прав і обов'язків старости старостинського округу міської територіальної громади – це закріплені нормами міжнародного та національного права можливі і необхідні варіанти поведінки, які реалізуються старостою на частині території ОТГ, що включає в себе один чи декілька населених пунктів де староста забезпечує конституційні права свободи та обов'язки жителів старостинського округу.

Запропоновані по тексту рекомендації сприятимуть удосконаленню повноважень старости відповідного старостинського округу.

Список використаних джерел:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. Поточна редакція від 03.08.2023 р.

2. Воронов М.М., Воронова І.В. Актуальні проблеми муніципальної реформи в Україні в умовах воєнного стану. *Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи : Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (17 червня 2022 р., м. Львів) / [за наук. ред. проф. О. В. Батанова, проф. Д. Вацінкевича, доц. Р. Б. Бедрія]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка; Київ; Щецин, 2022. С. 127-132.*

3. Журавель Я., Оніщик Ю. Конституційно-правове забезпечення реалізації соціальних права людини органами місцевого самоврядування об'єднаними територіальними громадами. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 210-215.

4. Павлюк А.П. та ін. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. К.: НІСД, 2016. 61 с.

5. Поляруш-Сафроненко С.О. Державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад в забезпеченні окремих прав в умовах сьогодення. *Концептуальні засади механізму захисту прав людини: український та міжнародний контекст: колективна монографія / Кол. авторів.* Біла Церква: Білоцерківський національний аграрний університет, 2022. С. 243-277.

6. Поляруш-Сафроненко С.О. Забезпечення старостою конституційного права жителів старостинського округу на звернення. *Всеукраїнський студентський науково-практичний круглий стіл «Основні права людини і громадянина», який відбувся 10 грудня 2021 р. о 12 год. в Київському національному університеті технологій та дизайну.* м. Київ. 2021. С. 69-73.

7. Староста об'єднаної територіальної громади / <https://politosvita.ba.org.ua/decentralization/modul-7/>.

8. Олійник А.Ю. Конституційна свобода особи на підприємницьку діяльність в Україні: Монографія. Київ: КНУТД; Дніпро: ДДУВС, 2022. 264 с.